TWEEDE JAARGANG
Nr. 16

Ja, zij zullen
Zich vervullen
Deze tijden van geluk,

Deez' ellenden
Gaan volenden
En verpletterd wordt het juk.

MIDDEN
NOVEMBER.

LEVENSVERLIES IS LEVENSBEHOUD

Ons land zit, laten we het maar eerlijk bekennen, op het oogenblik zwaar in de benauwdheid. Het heele leven van iederen dag getuigt ervan. Ook menig artikel in dit nummer van ons blad spreekt erover.

We zijn overweldigd, we worden zwaar geknecht en we kunnen er niet tegenop. Zoo is de conclusie van menigeen. En anderen — en hun meening deelen wij — gevoelen in de ellende van dezen tijd de slaande hand Gods.

Het is echter niet goed hierbij te blijven staan. Niets is gevaarlijker dan lijdelijkheid. Lijdelijke menschen, die vormen juist het soort, dat de Duitscher gebruiken kan. Want lijdelijke menschen zijn onderworpen menschen. Lijdelijke menschen vechten niet. God vraagt voor Zijn zaak echter geen lijdelijke maar strijdende menschen.

Wij moeten derhalve blijven vechten. Al moeten wij soms buigen, wij mogen onze veerkracht niet laten breken. Heel onze houding, heel onze geestesgesteldheid moet weerstand, moet verzet zijn. Dat is moeilijk, vooral als het binnenlandsche front hier en daar ernstig ingedeukt wordt, als de menschen bij duizenden spitten en de verzetters bij honderden sneuvelen.

Toch, mannen van Nederland, wij moeten volhouden, juist nu volhouden. Zegt nooit: Er is nu niets meer aan te doen. Blijft U onttrekken aan den greep van den vijand. Meldt U nimmer als hij U oproept om voor hem te werken. Poogt te ontvluchten als ge door hem gegrepen zijt. Laat U niet intimideeren door zijn dreigementen. Riskeert Uw bezittingen. Zij zijn den prijs van een goed geweten waard. Een volk dat bereid is goed en bloed los te laten verdient daarmee zijn vrijheid.

Levensverlies is levensbehoud.

GEBED

Heere, keere van ons af
Uw vertoorend aangezicht,
en door deez' verdiende straf
ons verblind verstand verlicht.
Dat Uw vriendelijk gelaat
lichtend over ons mag staan,
en Uw uitverkoren zaad
eens toch mag met vrede gaan.

Toom en breidel 's vijands macht
die 't al in beroeren stelt.
Heer, verschijn eens zoo met kracht,
dat hij ruimen moet het veld,
en Uw volk na zulk een werk
veilig eenmaal opgaan mag
in Uw lieve, heil'ge Kerk,
U te loven nacht en dag.

Doch zoo 't U believen zal,
dat Gij ons nog langer zult
laten in dit ongeval,
Geef ons, Heere, toch geduld.
Laat dan Uwen wil geschiên,
want voorzeker en gewis
Gij kunt weten en voorzien,
wat ons meest van noode is.

PLUNDERING

Het Landoorlogreglement van 1907 bevat kort en bondig het voorschrift: „Plundering is verboden". De Duitschers hebben het L.O. plechtig aanvaard en bij monde van Hitler en Seyss Inquart de duurste eeden gezworen zich er aan te zullen houden. Wat natuurlijk niet wegneemt, dat plundering in de bezette gebieden tot hun voornaamste en meest geliefkoosde bezigheden behoort!

We weten daar allen genoeg van en verbazen ons over niets meer. Ook niet over het feit, dat de Duitschers bij hun stelselmatig geplunder zich verontwaardigd toonen over onze vindingrijkheid ter bescherming van ons rechtmatig eigendom.

Een prachtig staaltje daarvan is het volgende. Ergens in een buitenhuis wonen twee oude dames. Er is weer eens fietsenroof op groote schaal en twee Duitsche soldaten dringen de villa der dames binnen. Of er ook fietsen zijn. Nee, oude dames fietsen niet meer. Een grondig onderzoek van huis en tuin levert 5 fietsen op. Des middags komt een der soldaten terug, stelt zich op tegen de dames op leeftijd, slaat de hakken tegen elkaar en spreekt: „In mijn heele leven heb ik nog geen volk ontmoet, dat zoo brutaal liegen kan als het Nederlandsche volk. Ik ben Professor in de geschiedenis en als ik na de oorlog nog eens een geschiedenisboek schrijf, zal ik niet verzuimen dit feit te vermelden."

De Professor verdween en liet twee verblufte dames achter,

meer verbluft door deze dwaze oratie, dan door het vinden van de verstopte fietsen.

Voor den Duitscher is niets te dol. Hij leeft in de „Umwertung aller Werte". (Men vergeve de Duitsche uitdrukking, zij beteekent, dat bij onze oosterburen alles op zijn kop staat, in het bijzonder als het de moraal betreft.)

Bij onze N.S.B.-ers landverraders staat de zaak juist zoo. Voor hen is plundering al een even natuurlijk en onontbeerlijk element van de nieuwe orde. Aan den oproep aan de partijleden om zich bij een afgesproken sein uit de voeten te maken, werd uitdrukkelijk toegevoegd, dat men datgene, wat aan de vluchtuitrusting mocht ontbreken, maar bij zijn buurman moest stelen!

Aan dit alles zijn wij gewend geraakt, maar nu wordt het nog erger. In de Telegraaf stond dezer dagen een officieele redactioneele aansporing tot plundering. We behoeven er niet over in twijfel te verkeeren van welke zijde dit komt. De combinatie Duitschers en N.S.B.-ers ligt voor een rooftocht voor de hand.

Het motto voor deze moderne roofridders is: licht voor de jonge moeders. Werkelijk heel aandoenlijk, kaarsen of andere lichtbronnen vormen het poëtisch doel van de onderneming. Allereerst heeft men een oproep tot inlevering van kaarsen enz. gedaan. Wordt hieraan geen gevolg gegeven, dan worden ze wel gehaald. D.w.z. dat particuliere huizen zullen worden geplunderd. Vooral bij oude menschen zal men gaan rooven. Zij zijn immers toch al oud! Zoo staat het letterlijk in de krant.

De bedreiging is al uitgevoerd ook, zoo vernemen wij een dag later. Je zou zeggen, dat er één dag nog niet geconstateerd kon worden of er vrijwillig genoeg bijeen kwam. Trouwens de oogst viel volgens de Telegraaf al dadelijk erg mee.

Maar dat doet er overigens niet toe. Want het is om plunderen te doen en geplunderd zal er worden. De heele zaak heeft n.l. niets met de bezorgdheid voor jonge moeders te maken. Het is een vooropgezet plan der Duitschers om in Amsterdam verwarring en opstootjes te veroorzaken, teneinde een voorwendsel te hebben om hun terreur te verscherpen en repressailles te nemen.

Radio Oranje heeft daartegen ook ernstig gewaarschuwd: „Indien het Nederlandsche volk voedselvoorraden zou gaan plunderen, zou dit een kolfje wezen naar de Duitsche hand, dan zouden de Duitschers precies de gelegenheid hebben, waarop zij loerden. Het is immers maar al te duidelijk hun bedoeling om het Nederlandsche volk zooveel mogelijk te verzwakken ... Hoedt U daarom voor Duitsche provocateurs in verband met de verscherpte voedselnood". Aldus R.O.

Dat de stukjes in de Telegraaf Duitsche provocaties zijn, is maar al te duidelijk. Het is zelfs heel slim aangelegd. Gemeld wordt n.l. dat er voor deze plundering een echte KP is gevormd. Jawel, nit twee kameraden van het Oostfront en drie jongens uit de illegale beweging. Een fraaie combinatie. Wie het gelooft, heeft een gat in het hoofd, zei vroeger moeder altijd bij zoo'n geval.

Onze jongens, onze dappere kerels van het ondergrondsche verzet zouden zich encanailleeren met de landverraders, hun aartsvijanden om tezamen kaarsjes te kraken en om particuliere huizen te plunderen! Als het niet zoo zot was, zou de voorstelling alleen al een diepe beleediging zijn.

Het zijn juist de illegale kranten, die telkens weer aandringen op gelijkmatige en rechtvaardige verdeeling der na de plundering der Duitschers resteerende goederen. Velen onzer houden zich reeds jaar en dag bezig met het verleenen van steun in geld en natura waar dit noodig is. Zij gaan daar mee voort, zonder ophef, zonder trompetgeschal.

Wij moeten elkander helpen zooveel wij kunnen. Het mag niet voorkomen, dat de een overvloed heeft en de ander gebrek lijdt. De meer gegoeden moeten doordrongen zijn van een warm sociaal gevoel en van een diep besef van verantwoordelijkheid. Wij willen alles doen om het tekort der minder bedeelden aan te vullen, doch plunderen behoort niet tot onze methoden. Plundering is verboden en wij verwachten, dat de Amsterdamsche bevolking zich niet zal laten verleiden op de Duitsche provocaties in te gaan.

De ondergrondsche groepen zijn bereid naar vermogen den ergsten nood te lenigen, zooals zij dit tot dusver deden. Tezamen moeten wij den last dragen en tezamen standhouden. Het plunderen is een immoreel en onwaardig bedrijf, waaraan zich geen weldenkend Nederlander kan en mag schuldig maken.

ILLEGALITEIT EN POLITIEK

Heeft de illegaliteit, met welken eenigszins vreemden naam men bedoeld aan te duiden de gezamenlijke ondergrondsche groepen en bewegingen, na de oorlog een taak op politiek gebied?

Deze vraag is op het oogenblik uitermate actueel.

Immers, indien de illegaliteit zulk een taak heeft, dient zij zich daar in deze periode op voor te bereiden. Voor het minst dient over het antwoord op die vraag klaarheid te bestaan, een klaarheid, die thans moet worden bereikt, wil de verwarring na den ommekeer niet noodeloos worden vergroot.

Gedurende het laatste half jaar is in een toenemende mate bij een deel der ondergrondsche groepen het streven geopenbaard om de illegaliteit als geheel — derhalve alle illegale beweging gezamenlijk — te maken tot een politieken factor na den oorlog. Men wil dan als het ware de illegaliteit naar voren schuiven als, zoo niet de representanten, dan toch een der allervoornaamste representanten van de gezamenlijke politieke meeningen in Nederland na den oorlog.

Dit streven wordt gesteund door het feit, dat er in regeeringskringen te Londen op het oogenblik blijkbaar denkbeelden leven, die ook tot Nederland doordringen, die van dezelfde opvatting uitgaan.

Men meent in Londen blijkbaar, dat men uit de illegaliteit een getrouw beeld kan krijgen van ons volk zooals het nu denkt en zooals het tegenover de groote vraagstukken van onzen tijd staat.

Er zijn twee redenen, waarom naar onze meening deze opvatting van de illegaliteit onjuist is en de illegaliteit als geheel zich moet onthouden van de problemen der na-oorlogsche politiek.

De eerste reden is gelegen in den aard en de wijze van samenstelling van onderscheidene illegale groepen die met politieke bemoeienis onvereenigbaar zijn. Hier gaat het dus om een verkeerde visie op den aard der illegaliteit zelve.

De andere reden is gelegen in het fiet, dat de politieke meeningsvorming ten aanzien van na-oorlogsche vraagstukken in Nederland maar zeer ten deele door de illegaliteit wordt tot stand gebracht. Hier gaat het dus om een verkeerde visie op ons nationaal-politiek geheel.

Wat het eerste betreft. Van het gezichtspunt der politiek uit bevat de illegaliteit twee soorten van groepen. De eerste soort bestaat uit bladen en andere illegale bewegingen (b.v. ondergrondsche partijorganisaties), die hun verzetswerk hebben gebaseerd op politieke beginselen. Ons blad b.v. behoort tot die soort, ook al indentificeeren wij ons niet met een bepaalde partijorganisatie. Deze soort zou, wat haar aard betreft, aan de discussies over de politiek na den oorlog kunnen mee doen. De bewegingen, die tot deze soort behooren, hebben tijdens de bezetting, de eene meer, de andere minder, zich reeds over na-oorlogsche vraagstukken uitgelaten. Dit was soms noodig en nuttig, omdat er onder ons volk over die vraagstukken gediscussieerd werd en moest worden en dan wordt schriftelijk voorlichting op grootere schaal gewenscht. Na de bevrijding moet dit werk weer in het normale kader geschieden. Wij komen daar aan het slot op terug.

De tweede soort bestaat uit organisaties en bewegingen, die zich vereenigd hebben ter behartiging van een concreet vaderlandsch doel, b.v. de verzorging van het onderduikwerk, de steunverleening aan het binnenlandsch gewapend verzet. Deze organisaties bestaan uit mannen en vrouwen van verschillende politieke gezindte, maar zij werden vereenigd door het eene vaderlandsche doel. Het kan zijn, dat de leden individueel tot het najagen van dit doel gestimuleerd werden door hun politieke beginselen, als organisatie is men onpolitiek. Zulk een organisatie: die b.v. roomsch-katholieken, soc.-democraten en anti-revolutionnairen vereenigt, zal zich uitermate moeilijk over politieke vraagstukken van na den oorlog kunnen uitspreken. Zij zal dat ook niet willen, aangezien haar leden voor een ander doel tot haar toegetreden zijn en voor een politieke meenigsuiting over andere kanalen beschikten of beschikken zullen.

Waar de zaken zoo staan, is het onmogelijk om van de illegaliteit als geheel te vragen, dat zij zich over het na-oorlogsch beleid zou gaan beraden. Dat is — om het zoo te zeggen — haar vak niet.

De tweede reden waarom wij het eenzijdig op den voorgrond stellen van de illegaliteit als politieken factor betreuren, is deze, dat hierdoor de voorstelling gewekt wordt alsof het beraad en de discussie over de groote vraagstukken van dezen tijd in hoofdzaak zich zou voltrekken binnen de zoogenaamde illegaliteit.

Dit is echter niet juist. Het is een feit, dat een groot deel van ons volk zich nog steeds gebonden voelt aan politieke

partijen van voor 1940, waarvan slechts weinige volledig het pad der illegaliteit opgegaan zijn, terwijl een ander deel bezig is in het reine te komen met de vraag of men tot de oude partij zal terugkeeren dan wel of men tot een nieuwe partijformatie moet geraken. Maar dit proces speelt zich grootendeels af buiten hetgeen men in het algemeen onder illegaliteit verstaat.

Het is ook een proces, dat zich eigenlijk pas goed kan ontwikkelen bij een herstelde vrije meeningsuiting. De politieke voormannen van deze meeningvorming staan voor een groot deel buiten de illegaliteit. Men kan dat laatste betreuren, het is een feit. Wij voegen er aan toe, dat het maar ten deele een laakbaar feit is. Ten slotte hebben de Duitschers zooveel vooraanstaande Nederlanders gevangen gehouden, dat de illegaliteit wel buiten hen opgebouwd moest worden. Anderzijds vereischt het ondergrondsche werk een algemeene predispositie, waarover niet ieder beschikt. Wij vestigen in dit verband nog eens de aandacht op de „bruggenbouwers" tusschen de ondergrondsche werkers en de rest van ons volk, waarover in het artikel „Wanbegrip" in ons vorig nummer werd gesproken. Deze groep menschen is voor den politieken opbouw na den oorlog van veruit het grootste gewicht. Men dient wel te beseffen, dat wij voor den wederopbouw van ons nationaal bestaan heel wat meer bekwame menschen noodig hebben dan de illegaliteit op kan leveren.

Uit het vorenstaande volgt, dat wij verklaarde tegenstanders zijn van het spelen van een politieke rol door de illegaliteit als geheel na den oorlog. We zijn hier niet in Frankrijk. Het Fransche voorbeeld kan hier niet nagevolgd worden. Het Fransche verzet onder leiding van De Gaulle heeft een uitgesproken politieken en sociaal-radicalen inslag. De Nederlandsche illegaliteit als geheel is beslist niet politiek. De Nederlandsche politiek zal blijken te bestaan buiten de illegaliteit. Het is van het grootste gewicht dat men dit in Londen terdege beseft.

Uit dit alles volgt echter niet, dat het ondergrondsche werk voor de na-oorlogsche politiek niet van groote beteekenis zou zijn. Het tegendeel is het geval en moet ook het geval zijn.

Die beteekenis is tweeërlei. Allereerst zal de z.g. politieke illegaliteit zich na den oorlog vermengen met de legale politiek.

Dat zal op zich zelf reeds mee brengen een zekere vernieuwing en soms verjonging van onze politieke partijen.

Vervolgens is de illegaliteit als geheel de belichaming van het verzet tegen den nationaal-socialistischen onderdrukker geweest. De deelnemers aan het ondergrondsche verzet zullen als zij hun roeping begrijpen, de politieke partijen na den oorlog moeten infiltreeren en die partijen doordrenken van den geest van beginselvastheid en kloekheid, die de roemrijkste momenten en episoden van de verzetsbeweging hebben gekenmerkt. Dat zal ons politiek leven kunnen verrijken. Het zal gepaard moeten gaan met een uitzuivering uit ons politieke leven van die voorheen vooraanstaande figuren, die zich in dezen tijd onbehoorlijk, niet kloek en niet beginselvast hebben gedragen.

Tenslotte vestigen wij de aandacht op het feit, dat er in menige verzetsgroep een samenwerking is ontstaan tusschen menschen van zeer verschillende levensovertuiging, waardoor vriendschappen zijn ontstaan en erkenning van elkanders kwaliteiten, waardoor traditioneele misverstanden, op onkunde gebaseerd, zijn opgeruimd. Deze geest van kameraadschap, die weliswaar principieële verschillen op geenerlei wijze verdoezelt of opheft en waarvan ook de gijzelaars weten te gewagen, kan er zeker toe bijdragen, dat in ons na-oorlogsche politieke leven een gemakkelijker vorm van politieke samenwerking gevonden wordt dan voor 1940 somstijds het geval was.

Aldus verwachten wij dat de illegaliteit bevruchtend zal inwerken op ons politieke leven. Dit geschiedt echter niet als de illegaliteit zich als geheel apart stelt en politieke pretenties zou hebben. Dan zou zij stellig falen en daardoor het verzetswerk in discrediet brengen. De vruchten van het verzetswerk zullen na den oorlog slechts dan de nationale zaak ten goede komen, als de illegale werkers zoo spoedig mogelijk de legale normale levensverbanden doordringen van den geest, waaruit zij in hun beste oogenblikken hebben geleefd.

NEDERLAND IN NOOD

Als we voor Radio Oranje een verhaal hooren, dat een A.N.P. verslaggever uit den mond van een uit Amsterdam komenden jongen heeft opgevangen, over den toestand in de hoofdstad, dan zijn degenen, die Amsterdam niet kennen, min of meer geneigd aan overdrijving te denken. En toch is het niet zóo. Wie de feiten naast elkaar groepeert, zal tot de conclusie moeten komen, dat de toestand daar ernstiger is dan in de geschiedenis ooit is voorgekomen, en dat we spoedig zullen komen tot een situatie, die gedachten oproept aan belegerde steden in vroeger eeuwen.

De hoofdstad heeft geen electrischen stroom en zit dus geheel in het duister. Daardoor liggen tallooze bedrijven volledig stil en er komt aan allerlei artikelen gebrek. Er rijdt geen tram en de fietsen worden op allerlei ongelegen tijden en op verschillende plaatsen door de Duitschers geroofd. Er zijn razzia's geweest op de menschen, die zich op straat bevonden en dus zijn de straten leeg. Het hart van Amsterdam is dood. De voedselpositie is hopeloos. De rijen voor de winkels worden met den dag grooter en het aantal niet meer te verkrijgen artikelen stijgt onrustbarend. De uittocht naar het platteland om voedsel te bemachtigen, wordt dagelijks verschrikkelijker en de aanwezige voorraden daar krimpen van uur tot uur. Er is geen gas meer en de honderdduizenden rijen zich aaneen voor centrale keukens, om een halve liter schraal voedsel, een rantsoen voor een klein kind, te bemachtigen, dat half warm moet worden genuttigd. Kolen zijn vrijwel niet in de gezinnen, koude en duisternis drijven de menschen vroegtijdig naar bed.

Wat is er niet meer te noemen? De lijst is bij lange na niet compleet. De ellende wordt gedemonstreerd in het feit als men bij het ontwaken 's morgens ontdekt, dat eenige der boompjes op de laan, van misschien 10 cm. dik, zijn omgekapt voor brandhout. De politie kijkt er naar en haalt de schouders op. Wat beteekent het, als te Rotterdam bij het opblazen der havens 2300 huizen onbewoonbaar worden, of hier een paar boompjes worden gekraakt? Immers niets!

Dan jaagt de „Grune" door de stad, schiet en arresteert, moordt en terroriseert. Er is spanning en smart. Dat is Amsterdam, neen het A.N.P. overdreef niet. Er is nood en met den dag stijgt die nood.

* * *

Zouden we overdrijven als we deze ellende als beeld van ons vaderland zien? Als we op bepaalde plaatsen letten, ja als we het geheel overzien niet. Op het platteland heerscht hier en daar nog wel rust. Er is voedsel, er is brandstof. Met het licht scharrelt men wat rond. Maar de bedreiging is er overal. In de steden is het overal even erg. In Rotterdam gaat het nog, maar wie door Katendrecht wandelt en de totaal verwoeste Maas- en Waalhavens ziet, weet dat deze stad erger getroffen werd dan welke plaats ook. De levensader van Neerlands eerste havenstad werd doorgesneden. In den Haag is nog wel electriciteit, maar het gas is al een paar weken weg. De honger bedreigt de gezinnen. De half afgebroken en geëvacueerde stad is een toonbeeld van ellende. Evacuees uit het Westland zijn er thans nog bijgevoegd.

De bedreiging van het grijpen van de mannen van 17 tot 55 jaar is overal in het land. Utrecht is er door lam gelegd en in Amersfoort meldden zich duizenden in hun angst op den eersten oproep. In de Noordelijke provincies is dit ten top gevoerd. Vrijwel geen mensch kan zich op straat vertoonen en alles werkt aan de nieuwe linie voor de Duitschers, die vanaf Arnhem langs de IJssel, de Drentsche Hoofdvaart naar het Noor-

den het Eemskanaal bereikt. Zoover ging men daar, dat b.v. in Assen bij de oproeping was gevoegd: Wie zich niet meldt en gevonden wordt, wordt gefusilleerd, van wien niet gevonden wordt, wordt huis met inboedel afgebrand. Vele menschen zijn doodgeschoten en talrijke huizen werden reeds overal afgebrand.

De roof in ons land is ontstellend. Voedselschepen, voor de steden bestemd, zijn in beslag genomen, pakhuizen en opslagplaatsen zijn leeggeroofd, bevroren vleesch en bevroren groente, waarvoor de bonnen reeds waren ingeleverd, werden opgehouden ten behoeve van de weermacht. Fietsen worden als voor de weermacht beschouwd. In vele plaatsen is aangeplakt, dat alle heerenrijwielen eigendom zijn van de weermacht, verbeurd verklaard ten behoeve van den vijand.

Welk een leed wordt verder veroorzaakt door de fusilleeringen van menschen. Een vergissing van de Duitschers zelf, zooals in Rhoon, waar een officier bij het aanraken van een electrischen draad werd gedood, kostte 5 onschuldige slachtoffers het leven. We denken aan Putten, Apeldoorn, Zwolle enz. De nood stijgt, het is niet overdreven: We zijn in Nederland in grooten nood.

We noemden nu nog niet eens de oorlogvoering zelf. Nijmegen, Arnhem, Oosterbeek, Venraij, Overloon, de Betuwe, Woensdrecht, Den Bosch, Breda, Tilburg, Z.-Vlaanderen, Walcheren en Beveland liggen in de vuurlinie. Daar daveren de tanks als vurige monsters op de Duitschers in, daar ratelen de mitrailleurs, daar schieten de mortieren, daar ronken de vliegtuigen met hun dooden last, daar woedt de oorlog in zijn fellen ernst en maakt onder de burgers zijn tallooze slachtoffers.

Maar ook andere plaatsen hebben het gevaar te verduren. Utrecht, Amersfoort, Deventer, Zutphen, Nijverdal, Almelo en vele andere plaatsen werden gebombardeerd.

We hebben zorg over onze familie, onze vrouwen en kinderen, die we niet kunnen bereiken, onze kennissen in de streken die ons lief zijn. Wat al zorgen, wat al nooden, kwellen ons angstvallig hart. Nederland verduurt het oorlogsgeweld, het is in nood, onze ellende schreit ten hemel.

We moeten goed weten, dat deze nood ons tot bezinning roepen moet. We kunnen razen op de Duitschers, die ons dit alles aandeden. Het is begrijpelijk. We kunnen mopperen op de Engelschen, die niet snel genoeg komen. Het is onbillijk. We kunnen bidden, zooals gelukkig in talrijke kerken in ons land in schoone eendracht geschiedt. Het is gelukkig noodzakelijkheid en eisch. Maar naast dit alles kunnen we ook nog iets anders doen n.l. de mate van onze kracht hervinden voor de toekomst, die God ons geven gaat. We hebben dit alles kunnen voorzien. We gaan naar den top en dan komen we er uit. Deze ellenden gaan volenden. In den nood wordt het nieuwe leven geboren. Onder den druk groeit de palmboom. Laten we weten: Nederland moet in zijn nood zijn God hervinden. Dien het straks in vrijheid weer dienen zal. De eisch tot die bekeering komt tot ons allen. Zoo wordt de nood tot zegen.

DE OORLOG

23 October 1944.

Nog steeds zitten wij hier in Nederland met de bange vraag: „Hoe lang zal het nog duren?" Terwijl bij de groote massa het enthousiasme van begin September plaats gemaakt heeft voor een zeker scepticisme, waren er de laatste dagen weer enkele teekenen van een op handen zijnde hervatting van het geallieerde offensief. De Duitsche tegenstand in Zeeuwsch-Vlaanderen nadert zijn einde. Zoodra dat gebied van den vijand gezuiverd zal zijn wordt het mogelijk 's nachts met kustvaarders de haven van Antwerpen te bereiken. Doch men zou zich vergissen met de veronderstelling, dat de Engelschen van plan zijn, het hierbij te laten. Integendeel mag verwacht worden, dat zij elken tegenstand, ook benoorden de Schelde, speciaal ook op Walcheren en Zuid-Beveland, met alle macht zullen vernietigen, ten einde Antwerpen voor een geregeld scheepsverkeer vrij te maken. Zoodra hierdoor het ravitailleeringsvraagstuk opgelost is, staat het offensief vermoedelijk niets meer in de weg, waarbij men moet veronderstellen, dat het weer althans eenigszins medewerkt. Als eerste phase van dat offensief kan de op Zondag 22 October ontketende Engelsche aanval op Den Bosch beschouwd worden. Reeds de eerste dag bracht niet onbelangrijke vorderingen. In de Betuwe moeten volgens Duitsche berichten 1500 tanks gereed staan voor den aanval in Noordelijke en Oostelijke richting,

Na de verovering van Aken, de eerste groote Duitsche stad, die in geallieerde handen is gevallen, verwachten de Duitschers een algemeenen aanval in de richting Keulen. Ook bij Metz en Nancy verkeeren de voorbereidingen voor het offensief kennelijk in een vergevorderd stadium. De eerstvolgende weken zullen in het Westen vermoedelijk belangrijke gebeurtenissen laten zien.

In het Oosten is de strijd met alle hevigheid ontbrand. Nadat de Russen den weg door Roemenië met politieke middelen wisten te forceeren, bereikten zij hun politiek doel in Hongarije met militaire middelen, d.w.z. met een grootscheeps offensief, dat hen binnen enkele dagen tot in het hart van het land gevoerd heeft, Szeged, Szabadka en Debreczen; na Budapest de grootste Hongaarsche steden, werden genomen, de rivier de Tisza op verschillende punten overschreden en de Donau bij Baja bereikt. Deze gebeurtenissen misten niet hun uitwerking op de houding van de Hongaarsche regeering, die n.b. uit nationaal-socialisten bestond, een groep, die men hier met de N.S.B.-ers zou kunnen vergelijken. Op 17 dezer vernam dan het Hongaarsche volk via de radio een boodschap van den Rijksregent, waarin hij het verzoek om wapenstilstand heeft aangekondigd en aan het leger bevel heeft gegeven de vijandelijkheden te staken. Men krijgt sterk den indruk, dat Horthy sedert den nazi-putsch van 19 Maart geïnterneerd was en thans voor het eerst gelegenheid kreeg zijn stem te laten hooren. De uitbarsting van woede, die hierop uit Berlijn volgde, bewijst, hoe pijnlijk men daar door deze wending getroffen was. Den volgenden dag, van den eersten schrik bekomen, probeerde men uit een ander vaatje te tappen. Er werd met behulp van de S.S. een pijlkruisregeering onder Szalasi opgericht (die men met een landwachtregeering zou kunnen vergelijken) en aan de radio het sprookje verteld, als zou Horthy door den nieuwen regeeringschef tot het inzicht gebracht zijn, dat de strijd aan de zijde van Duitschland toch niet kansloos zou zijn en dat hij het daarom beter vond de macht in „jongere" handen over te geven. Dit sprookje werd gelogenstraft door het bericht van de interneering in Zuid-Duitschland van admiraal Horthy en van zijn naaste medewerkers. Ook zijn er berichten omtrent stakingen; althans herhaalt Radio Budapest geregeld de uitnoodiging aan de arbeiders, om het werk te hervatten. Tevens heeft de Boodschap van Horthy zijn uitwerking op het leger niet gemist: groote eenheden en zelfs opper-officieren hebben zich overgegeven en den strijd tegen de Duitschers aangebonden. Wat een en ander beteekent, ligt voor de hand; binnenkort zullen de roode legers aan de Z.O. grens van Duitschland staan en de doodelijke bedreiging van het Rijk ook van dien kant versterken. Tegelijkertijd werd het Russische offensief op Oost-Pruisen hervat. De Russen staan ruim 30 km diep op Duitschen bodem. Hitler heeft voor de zooveelste maal de totale mobilisatie van alle krachten bevolen, thans in den vorm van de oprichting van den „Volkssturm". Het is niet duidelijk waar hij de menschen vandaan moet halen. Moeten het soms de laatste nog vrijgestelde Duitsche arbeiders zijn, waardoor de productie heelemaal aan buitenlandsche werkkrachten overgelaten zou worden?

De hardnekkigheid, waarmede Hitler zijn geheele buit probeerde vast te houden, de noodzakelijkheid, heel Europa van bezettingstroepen te voorzien, moet hij thans duur betalen. Zijn legers in het hooge Noorden worden door de Russen, samen met den vroegeren Finschen bondgenoot, opgejaagd, terwijl op den Balkan door een Engelsche landing en door de gecombineerde veldtocht van het roode leger en de vrijscharen van Tito den daar achtergebleven Duitschers de pas dreigt te worden afgesneden. De Russen staan halverwege Belgrado—Zagrep en vlak voor de Oostenrijksche grens.